

Khanmeti Fragments of the Synoptic Gospels from Ms. Vind. Georg. 2.

edited by

J. Neville Birdsall

The fragments of the gospels here edited have already been announced to students of the Bible and Christian Orientalia in *Oriens Christianus* vol. 53. As was intimated there, they form in their present state parts of the important Georgian palimpsest preserved as Ms. Georg. 2 of the Oesterreichische Nationalbibliothek in Vienna. Folia 27, 28a, 29, 33, 34, 37, 38, 41 and 44 contain the Matthaean and Marcan fragments while the more fragmented portions of Luke are found on folia 8, 32, 39, 40, 41a, 42, 43, 45, 46. These two parts were ascribed by me to two different scribes, but the distinction between the two is largely a matter of the thickness of the pen used, and not in any differences of ductus or size of letter, so that it may be the case that one scribe is responsible, or at least that one scriptorium, with a wellmarked style, was responsible for the production of one ms. of which these portions were once part: both parts are provided with the Ammonian sections.

Several errors mar the ms. There are several cases where evidently letters or even whole words have been written in the wrong place, or by dittography, and erased by the scribe. In other places variant readings are best explained as errors e.g. Mk. 10.10 has the nonsensical არა *pro* რა: Matt. 26.42 მერმე *pro* მერმედ while in Luke we find repetition of the conjunction და at 4.17, the omission of the plural ending to the verbal form at 7.32, and misspellings at 3.5 (გურადნილი *pro* გულადნილი) and at 8.25 (ხაწმუნოე ბაჲ *pro* ხარწმ-). These errors of common type perhaps point to the activity of one scribe for all three gospels.

A preliminary survey of the textual affiliations of the fragments has been given already in a paper read to the 'Four Gospels' Congress held at Oxford in 1969. It would be premature to do more than to repeat the general conclusions there drawn. As it has been found in the other Khanmeti fragments previously known, the primary feature of the text is the affinity with the type of Old Georgian known in the Tbet and Opiza mss. However there are a number of passages in which affinities with the Adysh ms. are found in contrast to the later strata of the growth of the Old Georgian

¹ Or Chr 53 (1969) 108-112.

translations. There are also places where other affiliations are to be seen, some of the peculiarities of Mk. 10.10 for example being shared by the Tbilissi edition of 1962, while at Luke 3.4, the recently edited K'san gospels provide a parallel to our fragments' variants.

The gospel fragments all display Khanmeti forms of verbal prefixes: no adjectival forms (i.e. comparatives) to which the Khan prefix would be appropriate are to be found in the pericopae here represented. In most cases the Khan has been erased or semi-erased: in some cases no trace of it remains although in all instances the gap left by erasure provides clear ground for acknowledging its original presence. The ms. from which the fragments come had evidently continued in use beyond the time of the obsolescence of the Khan prefix and had been rendered more in accord with the grammar of the day by this means. Although many other Khanmeti mss. are represented in ms. Vind. Georg. 2, this is the only case in which erasure of Khan is to be found.

Folium 44r has the number օბ (12) at its head, doubtless the gathering numeration of the original ms.

MATT. 26. 38-47 (Fol.44,41)

Fol 44r 1

და [ხ]ილკძებლით
ჩემ თანა

ხჟდ

და წარევიდა მცო

რედ დავარდა

პირსა თჳსსა ზა

[ხ]ილოცვიდა და ხო

ტყოდა მამა

ო ჩემო ოჳკოჳე

თოჳ შესაძლებე

ლ არს თანა

წარმკედინ ჩემ

Fol. 41v 1

გან სასოჳმელი

ესე

ხჟე

ხ არა ვრ მე მნე

et vigilate

mecum

294

39 et ab <-re> iit

pusillum concidit

super vultum suum

orabat et lo-

quebatur (= dicebat): Pater

mi si

<-igitur> possibile

est praeter-

grediatur ex

(= a) me poculum

hoc

295

Non autem ut ego

² ხ semi-erasum

ხე3

ბავს ად ვა შენ
და მოვიდა მოწა
ფეთა და პოვნა
იგინი მძინარენი
და ხრქოვა ვეჭ

Fol. 44r 2

რეს ესოდე <ნ ვერ>
ძალგიც ჟამ <ერთ>

მღვდარებად ჩემ
თანა [ხ]ილვძებ
დით და [ხ]ილოცევ
ხეზ

დით რა არა შეხვ
დეთ განსაცდელსა
სოვლი გოვლს მოდ
გინე არს ხ კორც
ნი ოვძლოვრ
ხეზ

კოვლად წარევიდა

Fol. 41v 2

მეორე [ხ]ილოცვი

და ივ და თქოვა მა
მაო ჩემო ოვკო
ვეთოვ ვერ შესაძლე
ბელ არს სასოვმე
ლი ესე თანა <წარს >
ლვად ჩემ <და რა>
მცა არ <ა შევსოვ>

Fol. 44v 1

<იგი ი]ყავნ ნებაჲ
<შენი> და მოვიდა
<კოვ> ლად და პოვ

296

volo sed sicut tu

40 Et venit ad-
discipulos et invenit
illos dormientes
et dixit Pet-

ro (petre) Tantumdem (=sic)
non potentia-vobis-est
(= potestis) tempus unum
vigilem-esse (*term.*) me-
cum Vigilate
et orate

297

41 ut non (= ne) intre-
tis [in] tentationem.
Spiritus promptus
est carnes autem
infirmas

298

42 Rursum ab<-re> iit

secundus (*errore pro secundo* ?)
orabat

Iesus et dixit Pater
mi si-

<-igitur> non (*ver*) possibilis
est poculum
hoc pertrans-
ire mihi ut-
forte non [bibam]

[illud] fiat voluntas
[tua] 43 et venit
rursum et

<ნ>ა იგინი მძინა
 <რ>ენი რ [ხ]იყოვნეს
 თოჯალნი მათნი
 დამძიმებოვლ
 და და[ხ]იოვტენა იგი
 ნი და მერმე
 წარვიდა [ხ]ილოც
 ვიდა მესამედ და

Fol. 41r 1

მას ვე სიტყოვასა
 [ხ]⁴[ხ]იტყოდა
 მაშინ მოვიდა
 მოწაფეთა თა
 ნა და ხრქოვა
 მათ დაიძინეთ ა
 <მიერი> თ გან და
 <განისო>ვენეთ

Fol. 44v 2

სჟთ

აჰა ესერა მოახ
 ლებოვლ არსჟ ა

 მი და ძე კაცისაჲ
 მიხეცემის კელ
 თა ცოდვილთასა
 აღდგით წარ[ხ]ჲ
 დეთ ამიერ აჰა
 ესერა მო[ხ]იწია
 300
 მიმცემელი ჩემი
 და ვე იგი ხიტყო

invenit illos dormi-
 entes quia fuerunt
 oculi eorum
 gravati

44 et reliquit illos
 et deinde (= iterum)
 abibat orabat
 tertium

et idem verbum
 loquebatur

45 Tunc venit
 apud discipulos
 et dixit
 illis obdormite
 abhinc et
 requiem-praestate ⁵ (= re-
 quiescite)

299

Ecce <en> appropinquatum
 est (= appropinquavit)
 tempus (= hora)
 et filius hominis
 traditur [in] manus
 peccatorum

46 surgite abeamus

hinc. Ecce
 <en> pervenit

300

traditor meus

47 et dum ille loquebatur

³ plane erasum⁴ nunc erasum, forsitan errore scriptum.⁵ + *infix. plur.*

ღალა აჰა ესე

Fol. 41r 2

რა იოჲდა ერთი ა
თორმეტთა განი
მოვიდა და მის
თანა ერი მრავა
ლი მახვლთა
და წათებიითა
მღდელთმოდლო
ჰართა გან და

adhuc ecce <en>

Iuda[s] unus ex
duodecim
venit et cum
illo populus mul-
tus gladiis
et fustibus (= cum gl. et f.)
e (= a) sacerdotum-
magistris et

Мк. 9. 44-10. 5 (Fol. 29,27)

Fol. 29r 1

ორთა კელთა სხ
მასა და შესლ

ვად გეჰენიასა
ცეცხლსა მას ოჲ
შრეტსა

და ოჲკოჲეთოჲ
ფერგი შენი და
გაბრკოლებდეს

შენ მოიკოჲე
თე იგი ხოჲმჯო

in-duarum manuum po-
sitione (= duas manus
habere) et in-
trare in-gehennam
in-ignem illum in-
exstinguibilem

45 et si-<igitur>

pes tuus
offendere-faciet (= scandali-
zabit)
te abscinde
illum. Melius

Fol. 27v 1

ბეს არს შენდა
მკელობელისად
შესლვად ცხოვ
რებასა ვე ო
რითა ფერგითა
შესლვად გეჰე
ნიასა

და ოჲკოჲეთოჲ
თოჲალი შენი

est tibi
claudum
intrare in-vitam
quam duobus
pedibus
intrare (term.) in-
gehennam.

47 et si-<igitur>

oculus tuus

Fol. 29r 2

გაცოვებდეს
შენ აღმოიღე იგი
[ხ]ოვმჯობეს არს
შენდა ერთითა⁶
თოვლითა შეს
<ლ>გად სასოვფველ

<ს>ა <ღ>სასა ვე
ორთა თოვალ
თა და შთაგდე
რა
ბად გეჰენიასა

Fol. 27v 2

სადა იგი მატლი მა
თი არა დახ<ეს>
როვლების დ<ა>
ცეცხლი არა და
შრტების რ ყო
ველი ცეცხლითა
და[ხ]იმარილოს
რმ
კეთილ არს მარი
ლი ოვკოვეთოვ

Fol 29v 1

მარილი წბილ [ხ]იყოს
რა და[ხ]იმარილოს
გაქოვს თავისა
თქოვენისა თა
ნა მარილი და
მშვდობით <ხიყ>
ვენით ოვრთ <იერ>
თას
რგ

decipiet
te amove illum.
Melius est
tibi uno
oculo in-
trare (*term.*) in-regnationem
(=regnum)
Dei quam
duobus oculis
et in<tro>ici
101
in-gehennam

48 ubi (+ igi) vermis e-
orum non termi-
natur et
ignis non ex-
stinguitur 49 quia om-
nis igne
salietur
102
50 bonum est sal
si-<igitur>

sal indecens erit
per-quid salietur ?
Habetis cum
vobismetipsis
sal et
cum-pace estote
invicem

103

⁶ Sub ა in fine lineae ოვ errore scriptum nunc erasum.

და მიერ აღდგა
და მოვიდა სა

Fol. 27r¹

ზღოვართა ჰოვ
რიასტანისათა
წიალ იორდანი
სა
და შეკრებოდა
კოვლად მისა ერი
და ვა ჩოვეოვლ
[ხ]²იყო კოვლად ა
სწავებდა მათ

Fol. 29v²

ხ ფარისეველნი
მო[ხ]²ოვკდეს და
[ხ]²კითხვიდეს მას
ოვკოვეთოვ ჯერ
არს კაცისა ცო
ლისა თვსისა გან
ტევებად და
გამო[ხ]²ცდიდეს
მას ხ თავად
მან მი[ხ]²ოვგო

Fol. 27r²

და ხრქოვა მ<ათ რ>
აჲ განცნო თქნ
მოსწ ხ მათ თქ

ოვეს მოსე ბრ
ძანა წიგნი გან
შოვრებისაჲ მი
ცემაღ და გან

10.1 et illinc surrexit
et venit

in-fines

Iudaeae (huristani)

trans Iordanem

et congregabatur

rursum ad-eum populus

et sicut consuetus

fuit (= consueverat) rursum

docebat illos

2 Pharisei autem

accesserunt et

interrogabant illum

si<-igitur> fas

est homini

uxorem suam di-

mittere et

tentabant illum..

3 Ipse autem

respondit

et dixit illis :

Quid mandavit vobis

Moyse (mose)? 4 Illi
autem

dixerunt Moyse (mose)

praecepit librum

seiuunctionis

tradi (tradere) et dimitti

(dimittere).

⁷ Semi-erasum ut vid. prob. sub erosione.

ტევებად

Mk. 10. 5-17 (Fol. 38,33)

მი[ხ]²ოვგო ივ და ხრქა⁸

5 Respondit Iesus et dixit

Fol. 38r 1

მათ გოვლფიც
ხელობისა თქენი
სათვს დაწერა
მოსე მცნებაჲ
ეგე ხ დასაბა
მიტ გან დაბადე
ბისადო მამა
კაცად და დელა
კაცად შექმნა
იგინი ღნ

illis propter
cordis-duritiam vestram
descripsit
Moyses (mose) mandatum
istud 6 Ab-initio
autem creationis
ut-virum
et ut-mulierem
confecit
illos Deus

Fol. 33v 1

<და თ>ქოვა ამისთვს
დახოვტეოს კაც
მან მამად თვ
სი და დელად თვ
სი და შეხეყოს
ცოლსა თვსსა და
ხიყოვნენ ორ
ნივე ერთ კორ
ც ვდ არლარა

7 et dixit propter hoc
relinquet homo (= vir)
patrem suum
et matrem suam
et adhaerebit
uxori suae 8 et
erunt (= sint) ambo
una caro
quoniam iam-non

Fol. 38r 2

არიან ორ ად ერ <თ>
კორც რლნი ღნ შ <ე>
აოვლლნა კაცი
ნოვ გან[ხ]³აშოვგო <ე>
ბნ

sunt duo sed una
caro 9 Quos Deus
copulavit homo
ne seiungat

რდ

104

და სახლსა არა (რად)

10 et in domo non (errore = cum)

⁸ sic sed cum signo abbreviationis.

<ში>ნა [ხ]იყო კოჲლა <დ>
 <ხ>კითხე <ს> მოწა
 ფეთა ამის
 თჲს
 რე

Fol. 33v 2

ხ იჲ ხრქოჲ მათ
 ოჲკოჲეთოჲ გან
 ხოჲტეოს ქმარ
 მან ცოლი თჲსი
 და შეირთოს სხო
 ჳაჲ მან იმროჲ
 შა
 და ცოლი თოჲ გან
 ვიდეს ქმრისა გა <ნ>
 და შეირთოს სხჲა

Fol. 38v 1

სა მანცა იმ
 როჲშა
 <რ>გ
 და მო[ხ]გოჲრიდეს
 მას ყრმებსა რა
 ჳელი და[ხ]დვას

მათ ხ მოწა
 ფენი ხაყენებდეს
 მათ რლნი იგი მო
 ხგოჲრიდეს მას
 ვა იხილა ვა იგი იჲ

Fol. 33r 1

შეხრისხნა
 და შერა <ახ> რისხნა³
 ხრქოჲ მათ [ხ]ა
 ცადეთ ყრმებ
 სა მაგას მოსლ

esset rursum
 eum-interrogaverunt
 discipuli
 propter hoc
 105

- 11 Iesus autem dixit illis
 si-<igitur> demiserit
 maritus
 uxorem suam
 et sibi-coniunget aliam
 ille moechatus-
 est
 12 et mulier si exhibit
 (= abeat) e marito
 et se coniunget alii

illa quoque
 moechata-est
 [10]6

- 13 et offerebant
 illi pueros (*coll.*) ut
 manum collocaret (= im-
 poneret)
 illis. Discipuli autem
 detinebant
 illos qui (+ igi) of-
 ferebant illi
 14 ut-primum vidit ut-primum
 (igi) Iesus

comminatus-est
 et cum comminatus-esset
 dixit illis
 sinite pueros (*coll.*)
 istos venire (*term.*)

ვად ჩემდა და
ნოჲ [ხ]აყენებთ
მაგათ რ ეგე
ვრთაჲ არს სა

ad-me et
ne detineatis
istos quia iustius-
modi est

Fol. 38v 2

სოჲვეელი ცა
თაჲ
ამენ გეტყჲ თქნ
რნ არა შეიწყნა
როს სასოჲვეე
ლი ღჲ ვა ყრ
მაჲ ვერ შეხჲ
ღეთ მას და
შე[ხ]იტი <კ>ბობდა
მათ და და

regnatio (= regnum)
caelorum.

15 Amen loquor vobis
Qui non excipiet
regnationem (= regnum)
Dei sicut puer
non (*ver*) intrabit
in-illam 16 et
mulcebat
illos et

Fol. 33r 2

ხასხმიდა მათ
ზა კელთა და
ხაკოვრთხევ
და მათ

deponebat super
illos manus et
benedicebat
illos
107

რზ

და ვა გამოვიდა

17 et ut-primum prodivit
(= exiit)
ille in-viam en
dives
aliquis (= quidam)accurrebat
ad-eum et genua

იგი გზასა ე
სერა მდიდარი
ვინმე მორბიო
და მისა და მოჲ

Fol. 37r 1

კლნი დაიდგნა
მის წინაშე და
ხევედრებოდა
მას და [ხ]ეტიყო
და
მოძღოჲარო სა
ხიერო რი საჲ

flexit
coram illo et
precabatur
illum et ci-
loquebatur :
magister (*voc.*) benigne
quod opus

Mk. 10. 17-25 (Fol. 37,34)

მე ვქმნე რა
ცხოვრებად სა
ოვკოვნოდ და

Fol. 34v 1

ვიმკვდრო
ხ ივ ხრქოვა მას
რად სა მეტყვ მე
სახიერით ა
რა ვინ არს სა
ხიერ გარნა მ
ხოლოდ ღი მც
ნებანი [ხ]იენი
ნოვ კაცსკლავ

Fol. 37r 2

ნოვ ხიპარავ
ნოვ ცილსა ხწა

მეზ პატივზე <ც>
მამასა შენსა
და დედასა შენსა
ხ მან მი[ხ]ოვგო და
ხრქოვა მას ესე
ყოველი ვყავ სი
ჭაბოვკით ჩემით
გან რადღა მაკ

Fol. 34v 2

ლს მე ხ ივ მი[ხ]ი
ხელა და შე[ხ]ოვ
ყოვარდა იგი და
ხრქოვა მას

რმ

ოვკოვეთოვ გნე
ბავს სროვლ ყო

operabor (= faciam) ut
vitam ae-
ternam

hereditabo ?

18 Iesus autem dixit illi
Cur loqueris (= dicis) me
benignum ?
nemo est be-
nignus at (= nisi)
solus Deus 19 man-
data nosti
Ne hominem-neces

ne furtum-facias

ne mendacium testeris

(= falsum testimonium dicas)

Honora

patrem tuum

et matrem tuam

20 Ille autem respondit et
dixit illi Hoc
omne feci (aor.)
e (= a) iuventute mea.
Qui adhuc deest

mihi ? 21 Iesus autem
eum-respexit (=intuitus-est)
et eum-diligere-coepit
illum et dixit illi

108

si-<igitur> vis
perfectus esse (nom.)

ჟამ ერთი გაკლს
შენ წარვედ
და რაოდენი გა

unum deest
tibi. Abi
et quantum

Fol. 37v 1

ქოვს განყიდე
და მიხეც გლახაკ
თა და გაქოვნ
დეს საოვანჯე ცა
თა შინა და მო
ვედ შემომიდეგ
მე

habes divende
et trade pauperibus
et habebis
thesaurum
in caelis et
veni <introrsum> sequere
me.

<რთ>

[109]

ხ იგი შეწოვხნა ა
მის სიტყვას
თვს და წარვი

22 Ille autem contristatus-est
propter hoc verbum
et abiit

Fol. 34r 1

და მწოვხარე რ
აქოვნდა მო
ნაგები ფრიად
და მიმოიხილა
ივ და ხრქოვა
მოწაფეთა თვს
თა ამენ გეტ
ყვ თქნ ვრ ძნი

tristis quia
habebat possessionem
perquam (= valde)
23 et circumspexit
Iesus et dixit
discipulis suis :
Amen loquor
vobis quomodo (= quam)
aegre
intraverunt

Fol. 37v 2

სოვფეველსა ღი
სასა რლთა სა
ფასჷ აქოვს
ხ მოწაფეთა და
[ხ]ოვკვრდებოდა
სიტყვასა ამას
ზა ხ ივ კოვ

in-regnationem (= regnum)
Dei
qui valorem (= thesaurum)
habent.
24 Discipuli autem de-
mirabantur
super verbum hoc.
Iesus autem rur-

ლად მიხოვგო
და ხრქოვა მათ
შვლნო რაოდენ

Fol. 34r 2

ძნელ არს რლ
ნი საფასესა [ხ]ეს
ვენ შესლვაძ
სასოფეველსა
ლისასა [ხ]ოვ
ადვილეს არს
მანქანის საბე
ლი გოვრელსა
ნემსისასა გან

Fol. 28r 1

სლვაძ ვე მდი
დარი სასოფევე
ლსა ლისასა შეს
ლვად ხ მათ

sum respondit
et dixit illis
liberi quanto (= quam)

arduum (=difficile) est
[iis] qui
valorem sperant
intrare (*nom.*)
in-regnationem (= regnum)
Dei! 25 facilius
est
machinae funem (*nom.*)
in-foramine
acus ex-

ire (*nom.*) quam
divitem in-regnationem
(=regnum)
Dei in-
trare (*term.*) 26 Illi autem

Мк. 10. 25-32 (Fol. 28,28^a)

[ხ]ოვმეტესად გან
[ხ]ოვკვრდებო
და
და [ხ]იტყოდეს ოვ
რთიერთას და
ვისმე კელხეწი

Fol. 28^{av} 1

ფების ცხოვრე
ბად მი[ხ]ხე
და მათ ივ და [ხ]რ
ქოვა კაცთა

ampliore-modo ad-
mirabantur
et loquebantur
invicem : et
cuinam potestas

est (= quis potest)
vivere (= salvarì)? 27
Respexit
illos Iesus et eis-
dixit per

მიერ შეოძლე
ბელ არს ესე ად
არა ღისა გან
რ ყოველივე შესა
ძლებელ არს ღი

Fol. 28r 2

სა მიერ [ხ]იწყო
პეტრე სიტყვად
მისა და ხრქოვა
აჰა ესერა ჩნ და
[ხ]ოვტევეთ ყოვე
ლი და შეგიდგოთ
შენ⁹

რი

მი[ხ]ოვგო ივ და
ხრქოვა მათ
ამენ გეტყვ თქნ

Fol. 28v 2

არავინ არს რნ
და[ხ]ოვტევა სახ
ლი გინა ძმანი
გინა დანი გი
ნა დედა გინა
მამა გინა
ცოლი გინა შვილ
ნი გინა აგა
რაკნი ჩემ თვს

Fol. 28v 1

და სახარებისა ა
მის თვს
ოვკოვეთოვ არა
აწ მოიღოს ასი
წილი ჟამსა ა

homines impossibile
est hoc sed
non e (= a) Deo
quia omne (+ ve) pos-
sibile est per

Deum 28 Coepit
Petrus (petre) loqui
ad-eum et ei-dixit :
Ecce en nos re-
liquimus omne
et <intro> secuti-sumus
te

110

29 Respondit Iesus et
dixit illis :
Amen loquor vobis

nemo est qui
reliquit domum
vel fratres
vel sorores
vel matrem vel
patrem vel
uxorem vel li-
beros vel
agros propter me

et propter evangelium
hoc,

30 si-<igitur> non
nunc recipiet centuplum
(verb. centum sortes) in-
tempore

⁹ შენ bis scriptum semel erasum in initio lineae.

მას სახლი და
ძმანი და დანი
და დედა და შვილი
ნი და აგარაკი
ნი შემდგომად

Fol. 28^{ar} 1

დევნისა და
საოკოვნესა
მას მომავალ
სა ცხოვრებად
საოკოვნოდ

რია

ხ მრავალნი [ხ]^აი
ყოვნენ პირველ
ნი ოკოვნადს
კნელ და ოკ

Fol. 28^v 2

კოვენადსკნელ
ნი პირველ

რიბ

და ხიყვნეს გზა
სა ზა და აღმო
ვიდოდეს იმედ
და ივ წინახოვდ
ლოდა მათ და
დახოკკვრდებო
და მოწაფეთა
ხ იგინი მოხდე <ვ>

Fol. 28^{ar} 2

დეს მას და ხე
შინოდ კითხ
ვად და წარ
მოიყოჴანნა

hoc domum et
fratres et sorores
et matrem et liberos
et agros (*plur.*)
post

persecutionem (= perse-
cutionem) et
in-saeculo
illo veniente (= venturo)
vitam
aeternam
111

31 multi autem
erunt primi
postremi
et post-

remi
primi
112

32 et fuerunt super
viam et exoriebantur
(= ascendebant) ad-Ierusalem
et Iesus prae-
cessit illos et
demirabantur
discipuli.
Illi autem in-

sequabantur illum et
timebant inter-
rogare (*term.*) et <secum>-
abduxit

კოვლად ათორ
მეტნი იგი
და იწყო მათა თხ
რობად მერმი
სა რი შემთხოვე
<ვად ხიყო>

rursum duo-
decim illos
et coepit eis
nuntiare alterum
quod occuren
[dum esset]

Lk. 2. 15-16 : 19-20 : 21 : 22-23. (Fol. 8)

ონ მათწყა
ჩნ
და მოვიდეს
მწრაფლ და
პოვეს მარი
ამ და იოსეფ
და ყრმა იგი
მწოლარჱ ბა
<გასა

Dominus scire-fecit
nos
16 et venerunt
festinanter et
invenerunt Mariam (mariam)
et Ioseph (ioseph')
et puerum illum
iacentem in-prae [sepio].

Fol. 8r 2

ხ მარიამ <ს დახე>
მარხნეს სიტ <ყო>
ჰანი ესე და <და>
ხედვა გოვ <ლსა>
თჳსსა
და მი[ხ]იქცეს დ <ა>
წარვიდეს მწყემ <სნი>

19 a-Maria (mariam) autem
conservata-erant verba
haec et col-
locaverat in-corde
suo
20 et reversi sunt et
abierunt pastor[es]

Fol. 8v 1

<იგი რგანი> წინადა
<ცოვ> ეთისა მისი
<სან>ი და ხოვ
<წო>დეს სახელი
<მი> სი ივ რლ იგი
<ხე> წოდა ანგე
<ლ>ოზისა მის გან
<ვე> ყოფად მდე

21 [illi octo] circum-
[cisi]onis eius
et vocave-
runt nomen
eius Iesum (iesu) quod (igi)
vocatum-est ex (= ab)
angelo illo
[usque] ad esse (= priusquam
esset)

Fol. 8v 2

ყრმაჲ იგი იჴმდ

წარდგინემად

წინაშე ოისა

ვა წერილ არს

შჯოჴლსა ოი

სასა

რ ყოველმან წო

ჴლმან რნ გან

აღოს

22 puerum illum ad-Ierusalem
(ierusalem)

ad-praestandum

coram Domino

[23 sicut scriptum est
in-lege

Domini

Quia omnis pusio

qui pate[faciet]

Fol. 45r 1

Lk. 2. 51-3. 6. (Fol. 45,41^a)

<დედა>

სა მისსა და

[ხ]უმარხნეს ყო

ველნი ესე სიტ

ყოჴანი გოჴლ

სა თჴსსა

და იჴ წარხემატე

ბოდა სიბრძ

ნითა და ასა

კითა და მად

ლითა წინაშე

<ღ>ისა და კაც

mater eius con-

servaverat omnia

haec verba

in-corde

suo

52 et Iesus progressus-
faciebat (= proficiebat)
sapientia

et statura (aetate)

et gratia

coram

Deo et ho-

minibus

(Lk. 3)

Fol. 41^av 1

3

წელსა მეათხო

ჴთმეტესა ტი

ბერის კეისრი

სასა მთავ

რობასა პონ

ტიელისა პილა

6

1 in-anno quinto-
decimo Tiberii (tiber)
Caesaris
in-principatione
Pontii (pontieli)
Pilati (pilate)

ტყცსსა ჰოჲ

in-Iudaeam (huristan)

Fol. 45r 2

რიასტ <ანს> და
 მეოთხედ <მ> თაჲ
 რობასა გალი
 ლეას ჰეროდეს
 სა და ფილიპჲ <ს>
 სა ძმისა მისისა
 და მეოთხედ მთ
 ავრობასა იტ

et
 ut-quarti in-principatione
 (=tetrarchia) in-Galilaea
 Herodis (herode)
 et Philippi (p'ilipe)
 fratris eius
 et ut-quart(i)
 in-principatione (= te-
 trarchiae)
 in-Ituraea (iturea) et
 Trachonorum (trak'oniteli)
 in-regione et

ოვრეას და ტრა
 ჟონიტელთა სო
 ფელსა და ღჲ

Fol. 41av 2

სანისსა <მე>ოთ¹⁰Lysaniae (lwisania) ut-
quart(i)

ხედ მთავრობა

in principatione (= te-
trarchiae)

სა აბილჲნეს

in-Abilena (abilene)

მღდელთმოდ

2 in-sacerdotum-

ღოვრებასა ა

magisterio

ნადსსა და კა

An[n]ae (ana) et Ca-

იაფადსსა

iphae (Kaiap'a)

ზ

7

[ხ]იყო სიტყოჲჲ

fuit verbum

Fol. 45v 1

< >¹¹ იოჰანესსა მი

[] ad <versus>

მ<ა>რთ ძისა ზა

Iohannem (iohane)

ქარიადსა ოჲ

filium Za-

დაბნოსა და

chariae (zak'aria)

in-deserto 3 et

¹⁰ Linea tota in sinu manuscripti inventa littera prima nequit discerni : *eni* vel *ini* vel *he*.

¹¹ Nequit sciri utrum დისა vel ოისა.

მოვიდა ყოველ
სა მას გარემო
სოფლებსა იორ
დანისასა
და ქადაგებდა ნა
თლის ცემასა სი

ნანოვლისასა

Fol. 41^r 1

მისატევებელად
ცოდვათა
ვა წერილ არს წი
გნსა მას სიტ
ყოვათა ესა
ია წინაწარმე
ტყოველისათა
და ხიტყვს

Fol. 45^v 2

ჰმაღ ლაღადები
საა ოვდაბნო
სა გან[ხ]ვმზა
დენით გზანი
ოისანი და წრ
ფელ ყვენთ ა
ლაგნი მისნი
ყოველი ჰევნი
ბი აღმო[ხ]ივ
სოს და ყო
ველნი მთან <ი>

Fol. 41^r 2

და ბორცოვნი
დამდაბლდენ
და [ხ]იყოს გოვ
ლარძნილი იგი
მართლად და

venit [ad] omnes
illas in-circum (=vicinas)
regiones (*coll.*) Ior-
danis (iordane)
et praedicabat
baptismum (*verb.* luminis-
dationem)
paenitentiae

ad-[re]missionem
peccatorum

4 sicut scriptum est
in-libro
verborum
Isaiae (esaia) pro-
phetae
et loquitur

Vox clamoris
in-deserto
praeparate (+ *infix. pl.*)
vias

Domini et
rectas facite
semitas eius

5 omnis vallis
supplebitur
et omnes
montes

et colles
humiliabuntur
et erit
perversum illud
ad-(=in) iustum (=direc-
tum) et

ფიცხელი გზა	durum ad-(=in)
დ წრფელად	viam rectam
და იხილოს ყო	6 et videbit om[ne]

Lk. 4. 13-21 (Fol. 46,40)

Fol. 46r 1

და აღხასროვლ	et consummavit
ნა ყოველნი	omnes
განსაცდელნი	tentationes
ეშმაკმან მან	daemon ille
და განხეშოვ	et recessit
რა მას ვე ჟა	illi (= ab illo) usque ad
მად რაოდენ	tempus [ali]-
აღმდე	quantum (= aliquod)
იზ	17
და მიხიქვა ივ ძა	14 et reversus-est Iesus
ლითა სოვლისა	potentia spiritus
<წმიდისადათა გა>	[sancti] ad-

Fol. 40v 1

ლილად და	Galilaeam (galile) et
ჰამბავი განვ	fama egressa-
და ყოველსა	est in-omnes
მას სოფლებ	illas regiones (coll.)
სა გარემოს	[quae] circum (=vicinas)
სა მის თვს	propter illum
და იგი თავადი	15 et ille ipse
ხასწავებდა	docebat

Fol. 46r 2

შესაკრებელთა	in-synagogis
მათთა და ხ<ი>	eorum et
დიდებოდა ყოველ	glorificabatur
თავან	ex (= ab) omnibus
იჭ	18
და მოვიდა ნაზა	16 et venit
რეთა სადაცა	ad-Nazareth (nazaret*) ubi
	quoque

აღზრდილ ხიყო
და შევიდა ვა
ჩოვეოვლ [ხ]იყო
იგი დღესა შა
<ბათსა შესაკ>

Fol. 40v 2

რებელსა მათსა
და მოხცეს მას
წიგნი ესაია წი
ნაწარმეტყოვე
ლისად
და აღდგა კითხ
ვად და განყო

წიგნი იგი დ < >

Fol. 46v 1

და პოვა ადგი
ლი სადა წერილ
ხიყო
სოვლი ოდ ჩემ
ზა რლისა თვს
მცხო მე მა
ხა <რ> ებელად
გლ <ა>ხაკთა მო
მავლინა მე გან
კოვრნებად შე
მოვსრვილთა

Fol. 40r 1

გოვლითა
ქადაგებად ტყ
ოვეთა განტე
ვებისა და
ბრმათა აღხი
ლვად და გან

nutritus fuit
et intravit sicut
consuetus fuit
ille in- die sab-
[bato] (= sabbati)

in synagogam eorum
et commodaverunt illi
librum Isaiae (esaia)
prophetarum

17 et surrexit ad-interro-
gandum (= ut legeret) et
divisit (= expandit)
librum illum...

et invenit locum
ubi scriptum
fuit

18 spiritus Domini super
me propter quod
unxit me
ut-evangelistam
pauperibus
misit me
sanare
confractos

corde
praedicare
captivis
dimissionem et
caecis aspectum (= visum)
et semittere (= dimittere)

<ვლ>ინებად მომს
რალთა განტე

interfectos (= contritos ?)
dimissione

Fol. 46v 2

გებიტა და
ქადაგებად წე
ლიწადი ოა შეწ
ყნარებოვლი
და შეყო წიგნი

19 et

praedicare annum-
peculiarem Domini
acceptum

იგი და მიხცა მსა
ხოვრსა და და
ჯდა და თოვ
აღნი ყოველთა
ნი კრებოვლი
სანი ხხედვი

20 et in<tro> fecit (= plicuit)

librum
illum et reddidit
ministro et
consedit et oculi
omnium [qui erant]
consilii
spectabant

Fol. 40r 2

დეს მას
და იწყო სიტყ <ო>
ვად მათა ვდ
დღეს აღესროვ
ლა წერილი ესე
ყოვრთა მი
მართ თქოვენ
თა

illum

21 et coepit loqui

ad-eos Quoniam
hodie consummatum-est
scriptum (=scriptura) hoc
adversus au-
res vestras

LK. 7. 32-39 (Fol. 43,42).

Fol. 43r 1

> დი¹² თქნ
<და არა მო> ხროკევ
<დით> გიგოდებ
<დით თ> ქნ და ა
<რა ხსტი> როდეთ
<რ მოვი>და იო

mu[s] vobis¹²

[et non] saltaba-

[tis] lamenta-

[bamus v]obis et n-

[on fle]batis

33 [quia ve]nit Io-

¹² om. finale in verbo plurali, errore ut vid. : incerte utrum inventum fuisset necne propter spatium.

<ვანე> ნათლის
 <მცემე> ლი არ
 <ცა ჭამ>და და
 <არცა ს>ოვმი
 <და[და]¹³ხიტ>ყვთ

Fol. 42v 1

<¹⁴ეშმაკე>ოვლ
 <არ>ს
 <მოვოდ>ა ძე კა
 <ცისაჲ>ჭამს და
 <სოვა> მს და [ხ]¹⁵იტ
 <ყვთ> აჰა კა
 <ცი მ>ჭამელი

<და მს> ოვმელი

Fol. 43r 2

ღვნისაჲ მე
 გობარი მეზოვე
 რეთა და ცოდვილ
 თაჲ და გან
 მართლდა სიბ
 რძნჳ შვლთა
 გან თვსთა
 ოდ

ევედრებოდა
 ვინმე მას ფა
 რისეველთა გა
 ნი რა ჭამოს

Fol. 42v 2

ჰოვრი მის თა
 ნა და შევიდა
 სახლსა მას ფა

[hannes] bapti
 [st]a ne[c]
 [manduca]bat et
 [nec]bibe-
 [bat et lo]quimini

[Daemoni]acus
 [es]t

34 [Veni]t (*aor.*) Filius ho-
 [minis] manducat et
 [bi]bit et loqui-
 [mini] Ecce ho-
 [mo] manducans (*manduca-*
tor = vorax)
 [et p]otator

vini ami-
 cus publica-
 norum et peccato-
 rum 35 et ius-
 tificata-est sa-
 pientia ex (= a) li-
 beris suis
 74

36 Precabatur
 aliquis (= quidam) illum
 ex Pharisaeis
 ut manducaret

panem cum illo
 et intravit
 in-domum illum

¹³ om. conjuncti და ? propter spatium.

¹⁴ ჰდ prob. non inventum est, propter spatium.

რისეველისასა
და დაჯდა
და [ხ]იყო დედა
კაცი ვინმე ქა
ლაქსა მას ში

Fol. 43v 1

ნა რი ხიყო ცო
დვილ [ხ]ესმა
ვდ არს იგი სა
ხლსა მას შინა
მის ფარისევე
ლისასა
მოიღო ალა
ბასტრი ნელსა
ცხებლისად და
დადგა ფერვ
თა მისთა თანა

Fol. 42r 1

ტიროდა და იწ
ყო ცრემლითა
დავლტობად ფ
<ე> რვთა მისთა
და თმითა თა
ვისათა თვსისადთა
წარვოცდა
და ამბოვრს ოვ

Fol. 43v 2

ყოფდ <ა ფერ>
ვთა მ<ისთა და>
[ხ]ცხებდ <ა ნელ>
საცხებ <ელსა>

ვა იხილ <ა ფარი>
სეველმ <ან მან>

Pharisaei
et consedit
37 et fuit mulier
aliqua (= quaedam)
in civitate illa

quae fuit pecca-
trix (*verb* peccator) audivit
quoniam est ille
in domo illa
illius Phari-
saei
recepit alaba-
strum (alabastri) un-
guenti 38 et
[con]stetit apud
pedes eius

lacrimabat et coe-
pit lacrima (lacrimis)
rigare
pedes eius
et capillo (capillis) ca-
pitis sui
abstergebat
et osculaba-

tur [pe]
des e[ius et]
eis-ungeba[t] un-]
guent [um] (= ungebat
unguento)
39 ut-primum vidi[t] [Phari]
saeus [ille]

რნცა ი <გი ხხა>
 და მას <თქო>
 ჯა გო <ვლსა თვს>
 სა და <ხიტყო>
 და ეს <ე ოვ>

qui quoque (+ igi) [appella-]
 vit (= vocavit) illum [di-]
 xit in-corde [su]
 -o et [loqueba-]
 tur Hi[c si-]

Fol. 42r 2

კოვეთო <ვ მცა>
 ხიყო წ <ინაწარ>
 მეტყო <ველი>
 ოვწყოდა <მცა>
 ვინ და <რაბა>
 მი დედა <კაცი>
 შე[ხ]ეხებ <ის მას>
 რ ცოდვი <ლ არს>

igitur [-forte]
 fuit (= esset) [pro-]
 phe[ta]
 sciebat [-forte] (= sciret)
 quae (interrog.) et [qua-]
 lis mul[ier]
 attingi[t illum]
 quia peccatri[x est]

Lk. 8.23-30 (Fol. 39.32)

Fol. 39r 1

<ივსებ> ოდა ნა
 <ვი იგი> და ოვ
 <რვოდ> ეს მო
 <ხოვდ> ეს და გან
 <აღვძეს>¹⁵ და ხეტ
 <ყოდ ეს> მოძ
 <ლოვარ> მოძ
 <ლოვარ> წარვ
 <წყმდე> ბით
 <ხ თავადი აღდგა>

[impleb]atur na-
 [vis illa] et preme-
 [bant]ur 24 Ac-
 [cesser]unt et ex-
 [pergefecerunt] et ei-lo
 [quebantur] Ma-
 [gister] ma-
 [gister] per-
 [im]us
 [Ipse autem surrexit]

Fol. 32v 1

<და შეხრ> ისხ
 <ნა ქარ> სა მას
 <და ღელ> ვათა წ
 <ყალთ> ასა და
 <დახცხრ> ეს და [ხ]²⁰

[et com]minatus-e-
 [st ven]to illi
 [et un]dis aqu-
 [aru]m et
 [cessaver]unt et fu-

¹⁵ forma aoristi temporis restituta propter spatium.

<ყო დ> აყოვდე
 <ბაჲ დიდ> ი
 <და ხრქ> ოვა მათ
 <სადა> არს საწ (= სარწ)¹⁶

Fol. 39r 2

მოვწოებაჲ თქნი
 ხ მათ შეხეშინა
 და [ხ]³ ოვკვრდა და
 [ხ]³ იტყოდეს ოვრთი
 ერთას ვინმე არს
 ესე რ ქართავა
 [ხ]³ ოვბრძანებს
 და წყალთა <და>
 [ხ]³ ერჩიან მა <ს>
 და განვიდეს <სო>

Fol. 32v 2

ფელ <სა მას გერ>
 გესელთასა რლ
 არს წიად კერძო
 გ <ა> ლილეასა და
 ვა განვიდა იგი
 ქოვეყანად
 მოვინმეხეგებვო

და კაცი ქალა
 ქისა გან რლ

Fol. 39v 1

სა თანა [ხ]³ იყო
 ნეს ეშმაკნი და
 მრავალ <ჟ> ამ სა
 მოსელი არა შე

[it tr]anquilli-
 [tas magn]a
 25 [et dix]it illis
 [ubi] est fi-

des vestra ?
 Illi autem pertimuerunt
 et mirabantur (*vel demira-*
bantur sine copula) et
 loquebantur in-
 vicem Quisnam est
 hic quia ventis quoque
 praecepit
 et aquis [et]
 oboediunt illi (*dat.*)
 26 et exierunt in-

region[em illam Ger-]
 gesenorum (*gergeseveri*) quae
 est trans versus
 Galilaeam 27 et
 ut-primum exiit ille
 ad-terram
 ei(s)-obviabat aliquis (=qui-
 dam)
 homo ex
 civitate quo-

cum fuerunt
 daemones et
 multum tempus
 vestem non in-

¹⁶ sic restituendum !

ხემოსა და სა

ხლსა შინა არა

[ხ]იყოფოდა ად

საფლავებსა

და ვა იხილა

მან <ივ> ლაღად

Fol. 32r 1

ყო და შე[ხ]იოვცო

და ფერჯთა ივას

თა და კმითა

დიდითა [ხ]იტყო

და რაჲ ძეს ჩე

მი და შენი ივ ძე

ო ღისა მაღლისა

ო გევედრე

ბი ნოჲ მტან

Fol. 39v 2

ჯავზე <რ ხოჲ>

ბრძა <ნა სოჲლ>

სა მას ა<რა წმი>

დასა <განსლ>

ვად კაც<ისა მის>

გან <რ მრა>

ვალ ჟა<მ წარ>

იტაცის <იგი>

და შებო<რკილიან>

იგი ჯ<აჭვთა და>

Fol. 32r 2

საკრ <ველითა>

და [ხ]¹⁷ცვე <დ და>

duerat (*verb.* vestis non ei-induta-est) et

intra domum non

commorabatur sed

in-sepulcris (*coll.*)

28 et ut-primum vidit

ille Iesum clamorem-

fecit (= exclamavit) et

procidit

ad-pedes Iesu (iesuist'a)

et voce

magna loquebatur

Quid iacet [penes] me

et [penes] te Iesu fili

Dei excelsi ?

te-precor

ne torqueas

me 29 [Quia prae-]

cep[it spiritu-]

-illi im[mun-]

do [exi-]

re(*term.*) ex hom[ine illo]

[quia mul-]

tum tem[pus secum-]

rapit (*it.*) [illum]

et compe[diunt]

illum cat[enis et]

vinc[ulis]

et custodi[unt] (*praes.*

consuct. ut vid.) et]

¹⁷ ხ semi-erasum ac pergamenum erosum.

გან [ხ]³ ხე <თქის>

საკრვე <ლნი და>

[ხ]² იდევენ <ებინ ეშ>

მაკისა მ <ის გან>

ოზდაბნო <თა

და

და [ხ]³კითხ <ა მას ივ>

scin[dit (*it. ut vid.*)]

vincul[a et]

agita[tur ex (= a)]

daemone il[lo]

in-deserta

30 et

<per> interrogav[it illum
Iesus]